

Patērētāju tiesību būtiskie principi

Jānis Jurkāns*

Līdz ar Latvijas iestāšanos Eiropas Savienībā (ES) patērētāju tiesību aizsardzība tiek regulēta striktāk. Pirmkārt, ES uzlikusi noteiktus standartus vairākām preču grupām, piemēram, gāzes baloniem un spuldzītēm. Otrkārt, pateicoties ES Tiesas nolēmumos ietvertajām atziņām, kas ir tieši piemērojamas arī nacionālo tiesību normām.

Līdz šim nebija skaidrības divos būtiskos jautājumos – vai par patērētāju atzīstama fiziska persona, kura savā privātā, ar saimniecisko darbību nesaistītā lietā saņem juridisko palīdzību no advokāta, un attiecīgi – vai advokāts šādā lietā atzīstams par pakalpojumu sniedzēju. (Šādas lietas bieži saistītas ar laulības šķiršanu un mantas sadali starp bijušajiem laulātajiem.)

Būtiski tas ir tāpēc, ka pozitīvas atbildes gadījumā advokāta kā pakalpojuma sniedzēja atbildības apjomu pret savu klientu nosaka ne tikai Advokatūras likums, bet arī Patērētāju tiesību aizsardzības likums, likums *Par atbildību par preces un pakalpojuma trūkumiem* un citi saistīti likumi.

Nemot vērā patērētāju tiesību pamatus, jāatgādina, ka par patērētāju tiek uzskatīta tikai un vienīgi fiziska persona. Savukārt par pārdevēju vai piegādāju jeb pakalpojuma sniedzēju – jebkura fiziska vai juridiska persona, kura darbojas ar tās profesiju vai uzņēmējdarbību saistītos nolūkos neatkarīgi no tā, vai tie ir valsts vai privātas nozīmes.

2015. gada 15. janvārī ES Tiesa sniedza prejudiciālo nolēmumu lietā Nr. C537/13 un secināja: «Advokātu sniegto pakalpojumu jomā principā pastāv nevienlīdzība starp klientiem-patērētājiem un advokātiem (...). Advokātiem ir labas zināšanas, kuru patērētājiem parasti

nav, proti, patērētājiem var būt grūtības izvērtēt viņiem sniegto pakalpojumu kvalitāti. Tādējādi advokāts, kurš, kā pamatlietā, savas profesionālās darbības ietvaros par atlīdzību sniedz juridiskos pakalpojumus fiziskai personai privātos nolūkos, ir pārdevējs vai piegādātājs.»

Minētais spriedums dod klientam plašākas tiesības gadījumos, ja advokāta sniegtais pakalpojums izrādījies sliktas kvalitātes. Papildus līdzšinējām klienta tiesībām sniegt sūdzību par advokāta rīcību Zvērinātu advokātu padomei un celt prasību pret advokātu tiesā klienti ir tiesīgi izmantot direktīvā 93/13/EEK un attiecīgi Patērētāju tiesību aizsardzības likumā, kā arī likumā *Par atbildību par preces un pakalpojuma trūkumiem* paredzētās tiesības.

Klientu ieguvumi no minē-

Spriedums dod klientam plašākas tiesības, ja advokāta pakalpojums izrādījies sliktas kvalitātes

tā sprieduma ir: tiesības lūgt Patērētāju tiesību aizsardzības centra palīdzību, iespēja apstrīdēt tādus vienošanās ar advokātu noteikumus, kas atbilstoši Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. pantam atzīstami par netaisnīgiem, un iespēja piemērot stingrās atbildības konceptu, kur advokāta kā pakalpojumu sniedzēja pienākums, lai atbrīvotu to no atbildības, ir pierādīt pakalpojuma pienācīgu kvalitāti, nevis klienta pienākums pierādīt pakalpojuma trūkumus.

Jāatgādina, ka prasības noilgums, ko nosaka patērētāju tiesību pārkāpumi, ir trīs gadi, kas ir īsāks par vispārējo 10 gadu noilguma termiņu.●

*zvērināts advokāts,
ZAB Cers un Jurkāns